

Izvešće studentske pravobraniteljice o poštivanju studentskih prava za akademsku godinu 2007./2008.

1. Uvodne napomene

Institucija studentskog pravobranitelja nova je institucija u Republici Hrvatskoj, utemeljena *Zakonom o studentskom zboru i drugim studentskim organizacijama* (NN 71/07.), koji kao dužnosti studentskog pravobranitelja navodi:

- zaprimanje studentskih pritužbi
- raspravljanje o njima s nadležnim tijelima visokog učilišta
- savjetovanje studenata glede načina ostvarivanja njihovih prava
- sudjelovanje u stegovnim postupcima protiv studenata
- drugi poslovi utvrđene općim aktom visokog učilišta.

Studentskog pravobranitelja imenuje studentski zbor, na vrijeme od jedne godine (s mogućnošću jednog reizbora), prilikom čega na to mjesto može biti imenovan student koji ispunjava uvjete za članstvo u studentskom zboru. U skladu s navedenim, Studentski zbor Pravnog fakulteta u Zagrebu, za akademsku godinu 2007./2008., studentskom je pravobraniteljicom imenovao Emu Vidak Gojković, dok je Ured studentske pravobraniteljice oformljen odabirom njenih zamjenika¹ i suradnika².

U svoje temeljne zadaće Ured je uvrstio i izradu godišnjeg izvješća o postojanju i poštivanju studentskih prava na Pravnom fakultetu u Zagrebu, koje je do danas ostalo jedino izvješće ove vrste objavljeno u Republici Hrvatskoj. Ono je kreirano na temelju zaprimljenih individualnih studentskih pritužbi te pisane ankete koja je, uz dopuštenje dekana Pravnog fakulteta, među studentima provedena u prosincu 2008. godine. Njome je obuhvaćen reprezentativni uzorak od 1000 studenata svih godina studija.

U izvješću su navedena kršenja studentskih prava koja su studenti ocijenili učestalim i problematičnim, slijedom čega je posebna pažnja posvećena ovim pravima:

- pravo na konzultacije
- pravo na održavanje usmenog ispita u razumnom roku
- pravo usmenog odgovaranja na drugom komisijskom ispitu
- pravo ne biti ponovno usmeno ispitivan od strane profesora koji je studenta na usmenom ispitu ocijenio negativnom ocjenom
- pravo uvida u pismeni ispit prije održavanja usmenog

¹ Ana Marija Pavlović, IV godina.

² Tihana Balagović, Kristina Hrestak, Tena Ivaz, Tanja Jelaš, Morana Krpan, Ivan Maračić, Krešimir Mišulin, Marina Pavić, Boris Savić, Melanie Šimundić, Sebastijan Šperanda, te Ela Varošaneć.

- pravo na kvalitetan studij (imajući na umu prvenstveno tehnička pitanja i istaknuto pitanje prava na seminar)
- pravo na iskazivanje svog mišljenja i stava na predavanjima.

Treba imati na umu, međutim, kako je navedeno izvješće tek pregled najuočljivijih, najznačajnijih i najbrojnijih kršenja prava i njihovih posljedica, te da nikako u potpunosti ne odražava cjelokupnu sliku poštivanja studentskih prava na Pravnom fakultetu u Zagrebu.

2. Prikaz pritužbi studenata uz ocjene i prijedloge studentske pravobraniteljice

2.1. Pravo na održavanje usmenog ispita u razumnom roku

Izvor prava: Statut Sveučilišta čl. 72, st. 4, Pravilnik Sveučilišta čl. 40, st. 3, Pravilnik PFZG-a čl. 18, st. 3.

Kršenje navedenog prava osobno je prijavilo 3 studenata, dok su rezultati ankete pokazali kako je 276 studenata potvrdilo njegovo redovito kršenje, a njih 212, uz potvrdu navedenoga, navelo je i svoje osobno iskustvo.

Prijedlog Ureda pravobraniteljice jest model po kojem se vrijeme usmenog ispita (za studente koji su zadovoljili na pisanom dijelu) mora naznačiti najmanje jedan dan prije njegovog održavanja. Objavljivanju rezultata pisanog dijela ispita neposredno pred održavanje usmenog oštro se protivimo.

Kako bi se u budućnosti izbjeglo izvođenje ispita u uvjetima buke, gužve i dugotrajnih čekanja, Ured pravobraniteljice također predlaže praksu po kojoj postoji jasan i određen vremenski raspored usmenih ispita, prilikom čega za isti termin ispitivanja može biti predviđeno najviše 5 studenata. Na ovaj se način olakšava rad i studentima i profesorima, te se osigurava maksimalna objektivnost u pogledu realne ocjene znanja.

2.2. Pravo na konzultacije

Izvor prava: Statut Sveučilišta čl. 56, st. 2, točka 7, Pravilnik PFZG čl. 15, Pravilnik Sveučilišta čl. 58, st. 2, točka 6.

Pravo studenata na konzultacije pravo je na čiju je provedbu Ured pravobraniteljice primio najviše pritužbi. U provedenoj anketi, 282 studenta je izjavilo kako im je ovo pravo barem jednom prekršeno, dok ih 255 smatra da je njihovo kršenje redovito. Studenti četvrte godine ovo su pravo prepoznali kao ono koje se, od svih postojećih studentskih prava, najčešće krši.

Ured pravobraniteljice smatra ovakve rezultate poražavajućima, te potiče profesore na određivanje termina koji im najviše odgovara, kako bi se njihovi izostanci sveli na minimum. Također, ono čemu se oštro protivimo su i sve ostale situacije u kojima se vrijeme konzultacija koristi za privatne ili službene sastanke, te pohvaljujemo novu odredbu Pravilnika koja svaku promjenu termina konzultacija uvjetuje pravovremenom i adekvatnom najavom.

2.3. Pravo odgovarati usmeno na komisijskom ispitu

Izvor prava: stari Pravilnik PFZG čl. 28, st. 5., Pravilnik Sveučilišta čl. 40. st. 5.

U navedenoj anketi, 320 studenata ocijenilo je kršenje ovog prava redovitim, dok je njih 59 navelo svoje osobno iskustvo u pogledu istoga.

Uzimajući u obzir izmjene Pravilnika (listopad 2008.), Ured pravobraniteljice smatra ovaj problem donekle riješenim, budući da je izvođenje usmenog ispita (neovisno o rezultatu pisanoga dijela) trenutno propisano glede osmog (drugog komisijskog) izlaska studenta na isti ispit.

Ne ulazeći u pitanje opravdanosti ove izmjene, Ured pravobraniteljice očekuje poštivanje ovog prava i u budućnosti.

2.4. Pravo ne biti ponovno usmeno ispitivan od strane profesora koji je studenta na usmenom ispitu ocijenio negativnom ocjenom

Izvor prava: *Pravilnik PFZG* čl. 28, st. 2.

448 studenata anketom je prijavilo redovno kršenje ovog prava, dok se njih 147 (većinom s četvrte godine) s tim kršenjem susrelo osobno

Na ovo studentsko pravo želimo posebno skrenuti pozornost, budući da je ono među studentima relativno nepoznato ili uglavnom krivo interpretirano. Kriva interpretacija odnosi se, u prvom redu, na tumačenje navedenog pravila kao prava na odabir konkretnog ispitivača u situaciji trećeg izlaska na ispit, a koju su prihvatile i pojedine referade katedri, prilikom zaprimanja studentskih prijava ispita.

Navedenoj se protupravnoj praksi protivimo, te smatramo nužnim izvijestiti studente, ali i katedre i njihove referade o navedenom problemu.

2.5. Pravo uvida u pismeni ispit prije održavanja usmenog ispita

Izvor prava: *Pravilnik PFZG* čl. 24, st. 2.

Anketa pokazuje da 319 studenata nemogućnost uvida u pismeni ispit smatra uvriježenom praksom Fakulteta, dok je njih 253 navelo vlastito iskustvo kršenja ovog prava.

Njegovo kršenje podjednako je zastupljeno na svim godinama studija, što pokazuje prešutno derogiranje pisanog pravila u ime prakse.

Ured pravobraniteljice ovakvu situaciju smatra nedopustivom, kao i onu gdje ispitivač na usmenom ispitu nije istovremeno i osoba koja je pismeni ispit ispravljala. Smatramo logičnim i razumnim da ispravljач pisanog dijela ispita ujedno bude i ispitivač na usmenom, a ako to nije moguće, kao nužni i neophodni minimum zahtijevamo potpunu upoznatost ispitivača sa sadržajem pismenog ispita studenta. Ovaj prijedlog podnosimo kako bi se izbjegle situacije u kojima je studentu uskraćeno objašnjenje ocjene pismenog ispita, iz razloga neupućenosti ispitivača u njegov sadržaj. Praksu pojedinih katedri koje održavaju poseban termin za uvid u pismene ispite (prije održavanja usmenog) naročito pohvaljujemo.

2.6. Pravo na kvalitetan studij

Izvor prava: *Statut Sveučilišta* čl.56, st. 2., točka 1., *Pravilnik Sveučilišta* čl. 58, *Statut PFZG* čl. 58, st. 2, točka 1.

Velik broj zaprimljenih upita odnosio se na upis godine/semestra, sporu birokraciju, nerazuman razmještaj rokova, neadekvatne prostorne uvjete održavanja nastave, te neprofesionalan odnos profesora i ostalih djelatnika Fakulteta prema studentima. Anketa pokazuje kako velika većina njih upravo tehnička pitanja smatra najvećom manjkavosti našeg Fakulteta, dok ih 799 smatra kako se u prethodno navedenim slučajevima radi o kršenju studentskih prava.

2.7. Pravo na seminar

Izvor prava: *Pravilnik PFZG* čl. 7, st. 1. t.5.

Pravo na seminar smatramo iznimno važnim u kontekstu izvođenja nastave za izvanredne studente, a pogotovo zbog ustaljene prakse održavanja seminara u vremenu koje je predviđeno za predavanja. Izvanrednim se studentima tako priznaje zadovoljena seminarska obveza bez pravog i punog održavanja seminara, a uz improvizirano izvođenje nastave kao hibrida dvaju oblika nastave u jednom jedinom terminu.

Također, prijavljeno je da izvedba velikog broja seminara ne odražava nužnu i bitnu razliku prema izvođenju predavanja – seminari ne smiju biti produžena predavanja, traži se njihovo redovito održavanje, a njihova svrha mora biti poticanje dubljeg kritičkog i analitičkog pristupa gradivu i znanstvenog rada.

Iz ovih razloga potičemo rad na ostvarenju prave svrhe seminara, definirane prema Pravilniku, te pozdravljamo sjajne primjere pojedinih katedri čijim su izvedbama seminara studenti iznimno zadovoljni.

3. Zaključak

Na temelju svega dosad navedenog, primjećujemo znatnu afirmaciju instituta studentskog pravobranitelja – kako među studentima, s kojima se komunikacija odvija na svakodnevnoj razini, tako i među djelatnicima Fakulteta koji su u više navrata pokazali razumijevanje i spremnost na suradnju s našim Uredom u svrhu poboljšanja uvjeta i izvedbe studijskog programa.

Redovita komunikacija sa studentskim tijelom dovela je, posljedično, do veće upoznatosti studenata sa njihovim pravima; s jedne strane, studenti su o njima napokon točno i potpuno informirani, dok s druge strane također pokazuju konkretan interes za rješavanje tekućih problema na individualnoj i generalnoj razini. Naravno, ovakvo djelovanje bez sumnje pridonosi i kvaliteti samog studija, ali i prepoznatljivosti Pravnog fakulteta u Zagrebu kao institucije najkvalitetnijeg pravnog obrazovanja u zemlji.

Ovakvo podizanje svijesti među studentima smatramo iznimno bitnim i za trenutne, i za buduće generacije studenata Pravnog fakulteta, ali i dalje inzistiramo na cjelovitom poštivanju svih studentskih prava, pritom pružajući prednost pozitivnim pravnim propisima nad prisutnim običajima. Upravo zato smatramo da je izvješće pravobranitelja, kao mehanizam kontrole i upozorenja, iznimno bitna sastavnica akceleriranja željenog napretka.

Koristimo ovu priliku i kako bi zahvalili upravi Pravnog fakulteta, s kojom smo sve dosadašnje pritužbe efikasno rješavali otvorenom i direktnom komunikacijom, kao i svim katedrama Fakulteta koje su nam svojim razumijevanjem i savjetima nebrojeno puta bile od iznimne pomoći u radu.

Na samom kraju, izražavamo nadu i želju za daljnjim napretkom na ovom području - kako na razini našeg Fakulteta, tako i na razini Sveučilišta u Zagrebu.